

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı

**EPİLEPSİ HASTALIĞI OLAN
ÇOCUK VE EBEVEYNLERİNE YÖNELİK HAZIRLANAN
MODÜLER EĞİTİM PROGRAMININ
HASTALIK YÖNETİMİNE ETKİSİ**

Arş. Gör. Fatma Dilek TURAN
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşegül İŞLER DALGIÇ
Antalya, 2015

Neden Bu Çalışmayı Yaptık?

Epilepsi ile ilişkili psikososyal sorunlar doğrudan epilepsiye, uygulanan tedaviye ya da dolaylı olarak hastalık ile yaşamının sonuçlarına bağlı olabilmekte..

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Epilepsi Hastalığı Olan Çocuk ve Ebeveynlerine Yönelik Hazırlanan Modüler Eğitim Programı (EÇEMEP)'nin,

Çocukların;

- Epilepsiye İlişkin Bilgilerine,
- Nöbete İlişkin Öz-yeterliklerine,
- Yaşam Kalitelerine

Ebeveynlerin ise;

- Epilepsiye İlişkin Bilgilerine,
- Nöbete İlişkin Kaygılarına

Etkisini değerlendirmek amacıyla randomize kontrollü bir çalışma olarak planlanmıştır.

Araştırma Hipotezleri

- H_1 : EÇEMEP'e katılan deney grubundaki çocukların, kontrol grubundaki çocuklara oranla bilgi düzeyleri önemli ölçüde yüksektir.
- H_1 : EÇEMEP'e katılan deney grubundaki çocukların, kontrol grubundaki çocuklara oranla öz-yeterlik düzeyleri önemli ölçüde yüksektir.
- H_1 : EÇEMEP'e katılan deney grubundaki çocukların, kontrol grubundaki çocuklara oranla yaşam kalitesi düzeyleri önemli ölçüde yüksektir.

Araştırma Hipotezleri

- H_1 : EÇEMEP'e katılan deney grubundaki ebeveynlerin, kontrol grubundaki ebeveynlere oranla bilgi düzeyleri önemli ölçüde yüksektir.
- H_1 : EÇEMEP'e katılan deney grubundaki ebeveynlerin, kontrol grubundaki ebeveynlere oranla kaygı düzeyleri önemli ölçüde düşüktür.

GEREĞİ VE YÖNTEM

- a p p iz o o

ri
ji
n
e
n
ni

EPİLEPSİ İLE YAŞAM REHBERİ

ARŞ. GÖR. FATMA DİLEK TURAN
Hemşirelik Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.

EĞİTİM ODASI..

Araştırmanın Evreni

Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Çocuk Nöroloji Polikliniği'ne başvuran, epilepsi hastalığı olan 7-18 yaş grubu çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur.

Çocuk Örneklemi

- 7-18 yaş aralığında olması
- Zihinsel yetersizliğinin bulunmaması
- Okur-yazar olması
- Çalışmaya katılmaya istekli olmasıdır.

Ebeveyn Örneklemi

- Okur-yazar olması
- Çalışmaya katılmaya istekli olmasıdır.

Deney ve Kontrol Gruplarının Belirlenmesi

- Kapalı bir zarf içerisinde 1-100'e kadar numaralar yazan kağıtlar konulmuştur, ailelerin seçmesi istenmiştir.
- 1-50 arasındaki çocuk ve ebeveynleri deney grubuna, 51-100 arasındaki çocuk ve ebeveynleri ise kontrol grubuna alınmıştır.

Araştırmada Ebeveyn ve ocukların Deney ve Kontrol Grubuna Göre Dağılımı

Deney Grubu	Kontrol Grubu
42 ocuk	50 ocuk
42 Ebeveyn	50 Ebeveyn

Deney ve Kontrol Grubu Katılımcı Sayılarının İzlemlere Göre Dağılımı

İzlemler	Deney Grubu	Kontrol Grubu
1. İzlem (Ön-Test)	42	50
2. İzlem (Son-Test 1)	42	50
3. İzlem (Son-Test 2)	36	43
4. İzlem (Son-Test 3)	36	43

Araştırmada Kullanılan Gereçler

Çocuğa Yönelik

- Çocuklara Yönelik Epilepsi Bilgi Testi
- Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği
- Epilepsiye İlişkin Yaşam Kalitesi Ölçeği

Ebeveyne Yönelik

- Aile Tanıtım Formu
- Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği
- Nöbetlere Yönelik Ebeveyn Kaygıları Ölçeği

Epilepsi Hastalığı Olan Çocuk ve Ebeveynlerine Yönelik Hazırlanan Modüler Eğitim Programı

Çocuğa Yönelik

- Epilepsi Bilgi Modülü
- Epilepsi ve Ben Modülü
- Epilepsinin Yönetimi Modülü
- Epilepsi ve Sosyal Yaşam Modülü

Ebeveyne Yönelik

- Epilepsi Bilgi Modülü
- Epilepsi ve Çocuğum Modülü
- Epilepsinin Yönetimi Modülü
- Epilepsi ve Sosyal Yaşam Modülü

Deney Grubu Uygulama Aşaması

Çocuklar için;

Ön-test

EÇEMEP'in
Uygulanması

EÇEMEP'ten hemen
sonra 1. son-test

EÇEMEP'ten 1 ay
sonra 2. son-test

EÇEMEP'ten 3 ay sonra 3.
son-test

Ebeveynler için;

Ön-test

EÇEMEP'in
Uygulanması

EÇEMEP'ten hemen
sonra 1. son-test

EÇEMEP'ten 1 ay
sonra 2. son-test

EÇEMEP'ten 3 ay sonra 3.
son-test

Kontrol Grubu Uygulama Aşaması

Telefonla iletişime geçilip
kontrollere çağırılarak yapılmıştır.

Araştırma tamamlandıktan sonra deney grubuna verilen EÇEMEP, kontrol grubuna da uygulanmış ve “Epilepsi ile Yaşam Rehberi” dağıtılmıştır.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

- Verilerin istatistiksel analizleri SAS 9.3 paket programında yapılmıştır.

Araştırmanın Etiği

- Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakóltesi Giriřimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Onayı alınmıştır.
- Araştırmanın uygulanabilmesi için Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nden izin alınmıştır.
- Araştırma kriterlerine uyan çocuklar ve ebeveynlerinden yazılı onam alınmıştır.

A green rectangular button with a 3D effect, featuring a lighter green top and bottom surface and a darker green side surface. The word "BULGULAR" is written in white, uppercase letters in the center.

BULGULAR

Tablo 1. Epilepsi hastalığı olan çocukların hastalığına ilişkin özellikleri (n=92)

Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		χ^2
	n	%	n	%	n	%	P
Yaş							
7-12 Yaş	26	61.9	23	46.0	49	53.2	2.320
13-18 Yaş	16	38.1	27	54.0	43	46.7	0.128
Cinsiyet							
Kız	23	54.7	20	40.0	43	46.7	1.9981
Erkek	19	45.3	30	60.0	49	53.2	0.1575
Nöbet Türü							
Parsiyel	2	4.7	10	20.0	12	13.0	4.6730
Jeneralize	40	95.3	40	80.0	80	87.0	0.0306

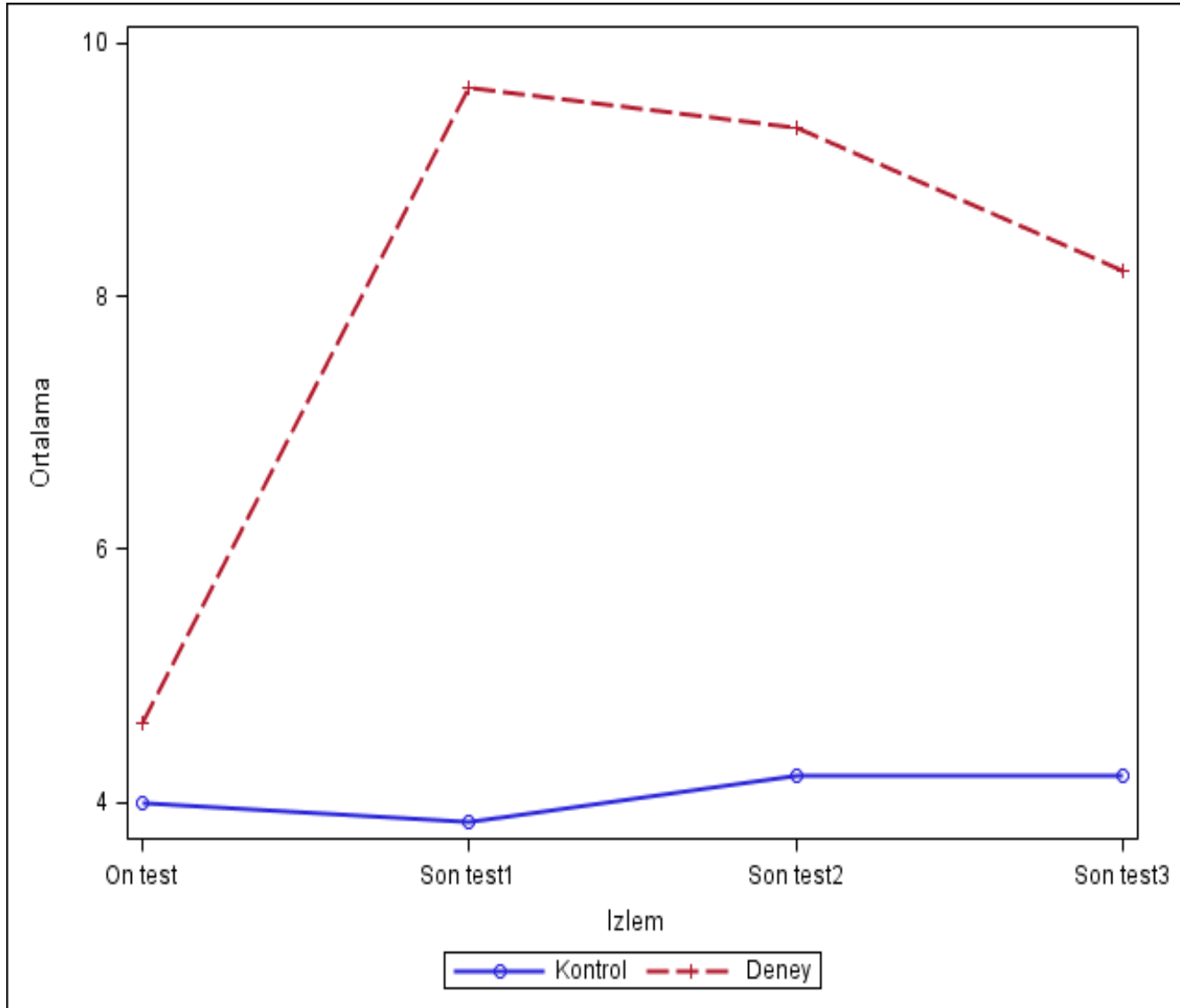
Tablo 1Devamı. Epilepsi hastalığı olan çocukların hastalığına ilişkin özellikleri(n=92)

Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		χ^2
	n	%	n	%	n	%	P
Düzenli Kontrol							
Evet	26	62.0	29	58.0	55	60.0	0.6155
Hayır	16	38.0	21	42.0	37	40.0	0.7351
Düzenli İlaç Kullanımı							
Evet	33	78.6	31	62.0	64	69.6	3.0908
Hayır	4	9.4	7	14.0	11	12.0	0.2132
İlaç Stop	5	12.0	12	24.0	17	18.4	
İlaç Tedavisi							
Monoterapi	31	73.5	41	82.0	72	78.2	1.4399
İkili-üçlü Tedavi	11	26.5	9	18.0	20	21.8	0.4868

Tablo 2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki “Çocuklara Yönelik Epilepsi Bilgi Testi”, “Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği” ve “Epilepsiye İlişkin Yaşam Kalitesi Ölçeği” Puan Ortalamalarının İzlem Sürecindeki Değişiminin Karşılaştırılması

Epilepsi Hastalığı Olan Çocuğa İlişkin Testler							
	Ölçüm(ler)	ÇYEBT*		SSES-C**		EYKÖ-49***	
		X±SS		X±SS		X±SS	
Deney	1	4.61±0.85		2.26±0.22		2.34±0.26	
	2	9.64±0.57		2.91±0.23		2.69±0.22	
	3	9.33±0.67		2.99±0.24		2.56±0.13	
	4	8.19±0.57		3.02±0.24		2.57±0.14	
Kontrol	1	4.00±1.70		2.27±0.48		2.34±0.23	
	2	3.84±1.25		1.96±0.32		2.23±0.25	
	3	4.21±1.17		2.00±0.31		2.22±0.25	
	4	4.21±1.17		2.00±0.31		2.22±0.25	
		F	p	F	p	F	p
Test	İzlem	84.22	0.0001	7.59	0.0001	2.88	0.0360
	Grup	1015.27	0.0001	432.27	0.0001	125.62	0.0001
	İzlemxGrup	97.73	0.0001	54.70	0.0001	1.36	0.0001

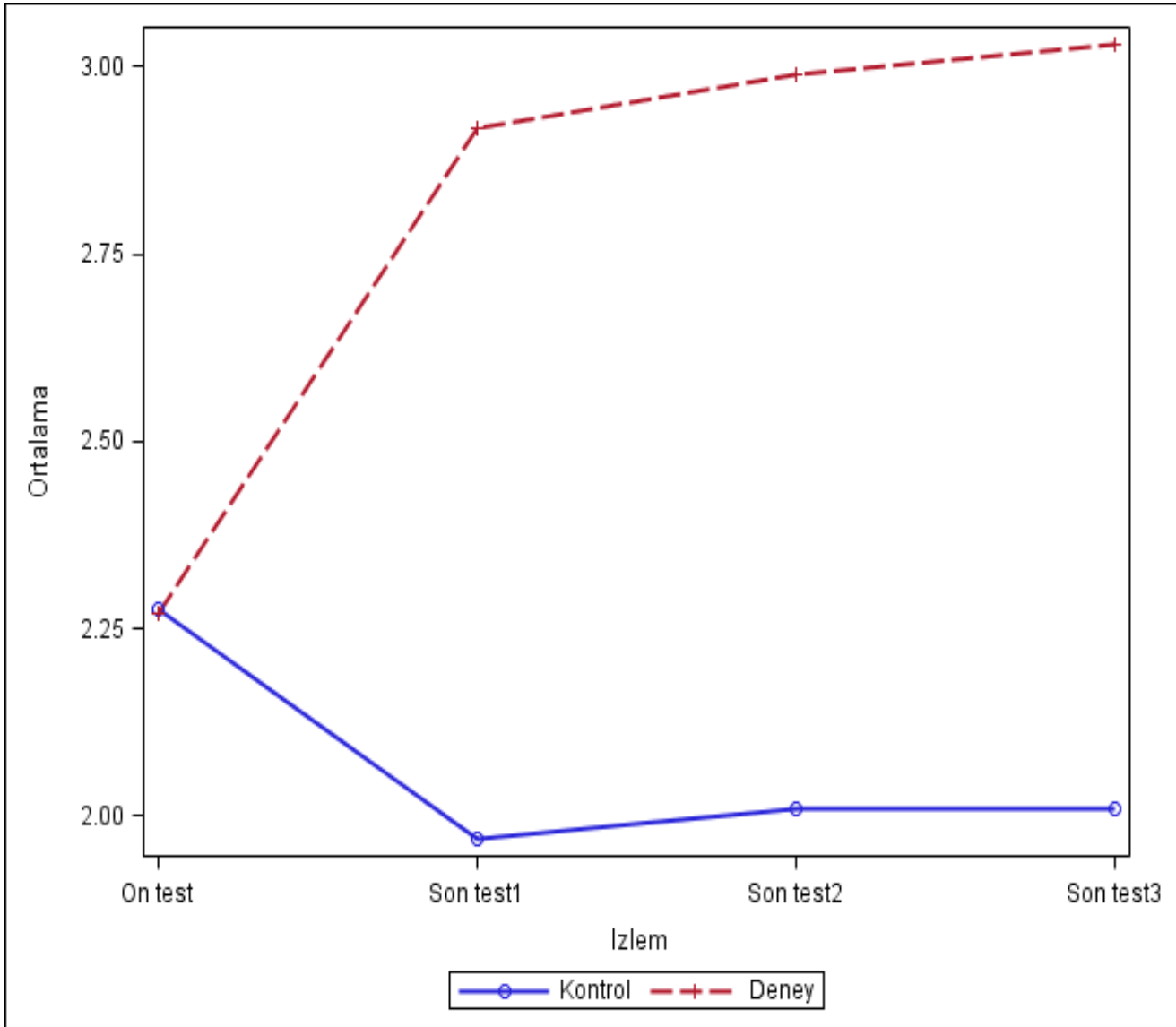
Grafik 1. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Çocuklar İçin “Çocuklara Yönelik Epilepsi Bilgi Testi” Puan Ortalamasının İzlem Sürecinde Değişimi

Tablo 3 “Çocuklara Yönelik Epilepsi Bilgi Testi” ile Çocuğa Yönelik Tanıtıcı Özelliklerin İlişkisi

Özellikler	ÇOCUKLARA YÖNELİK EPİLEPSİ BİLGİ TESTİ		
	X±SS	p	t/F
Çocuk Yaş			
7-12 Yaş	6.11±2.71	p=0.017	t=2.40
13-18 Yaş	5.44±2.42		
Cinsiyet			
Kız	4.81±1.59	p=0.000	t=3.60
Erkek	3.81±1.03		
Nöbet Türü			
Parsiyel	4.58±1.96	p=0.000	t=-3.48
Jeneralize	6.00±2.64		
Düzenli İlaç Kullanımı			
Evet	4.52±1.52^a	p=0.001	F=7.06
Hayır	3.64±0.81 ^b		
İlaç Kesilmesi Kararı Alınanlar	3.82±1.01 ^b		

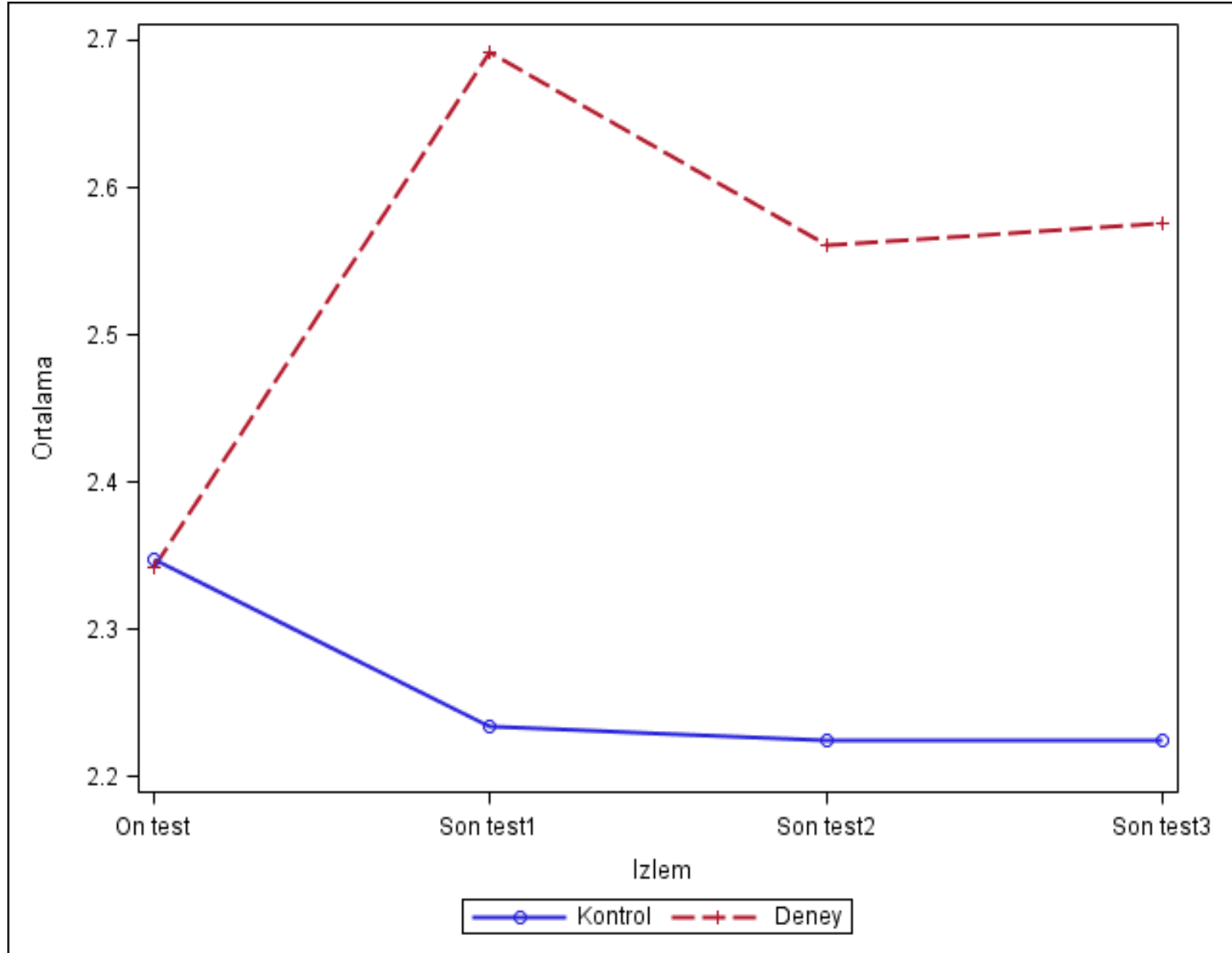
Grafik 2. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Çocuklar İçin “*Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği*” Puan Ortalamasının İzlem Sürecinde Değişimi

Tablo 4. “Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği” ile Çocuğa Yönelik Tanıtıcı Özelliklerin İlişkisi

Özellikler	EPILEPSİLİ ÇOCUKLARDA NÖBET ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ		
	X±SS	p	t/F
Çocuk Yaş 7-12 Yaş 13-18 Yaş	2.48±0.47 2.29±0.57	p=0.001	t=3.28
Nöbet Türü Parsiyel Jeneralize	2.11±0.50 2.44±0.51	p=0.000	t=-4.06
Aile Öyküsü Evet Hayır	2.47±0.56 2.33±0.48	p=0.013	t=2.47

Grafik 3. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Çocuklar İçin “*Epilepsiye İlişkin Yaşam Kalitesi Ölçeği*” Puan Ortalamalarının İzlem Sürecindeki Değişimi

Tablo 5. Çocuklar için kullanılan “Çocuklara Yönelik Epilepsi Bilgi Testi”, “Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği” ve “Epilepsiye İlişkin Yaşam Kalitesi Ölçeği” Ortalama, Standart Sapma ve Cronbach Alpha değerleri

MILQ	Toplam Maddeler	Ortalama	Standart Sapma (SS)	Cronbach Alpha
Çocuklara Yönelik Epilepsi Bilgi Testi	10	5.81	2.60	0.83
Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği	15	2.39	0.52	0.90
Epilepsiye İlişkin Yaşam Kalitesi Ölçeği	48	2.38	0.28	0.90

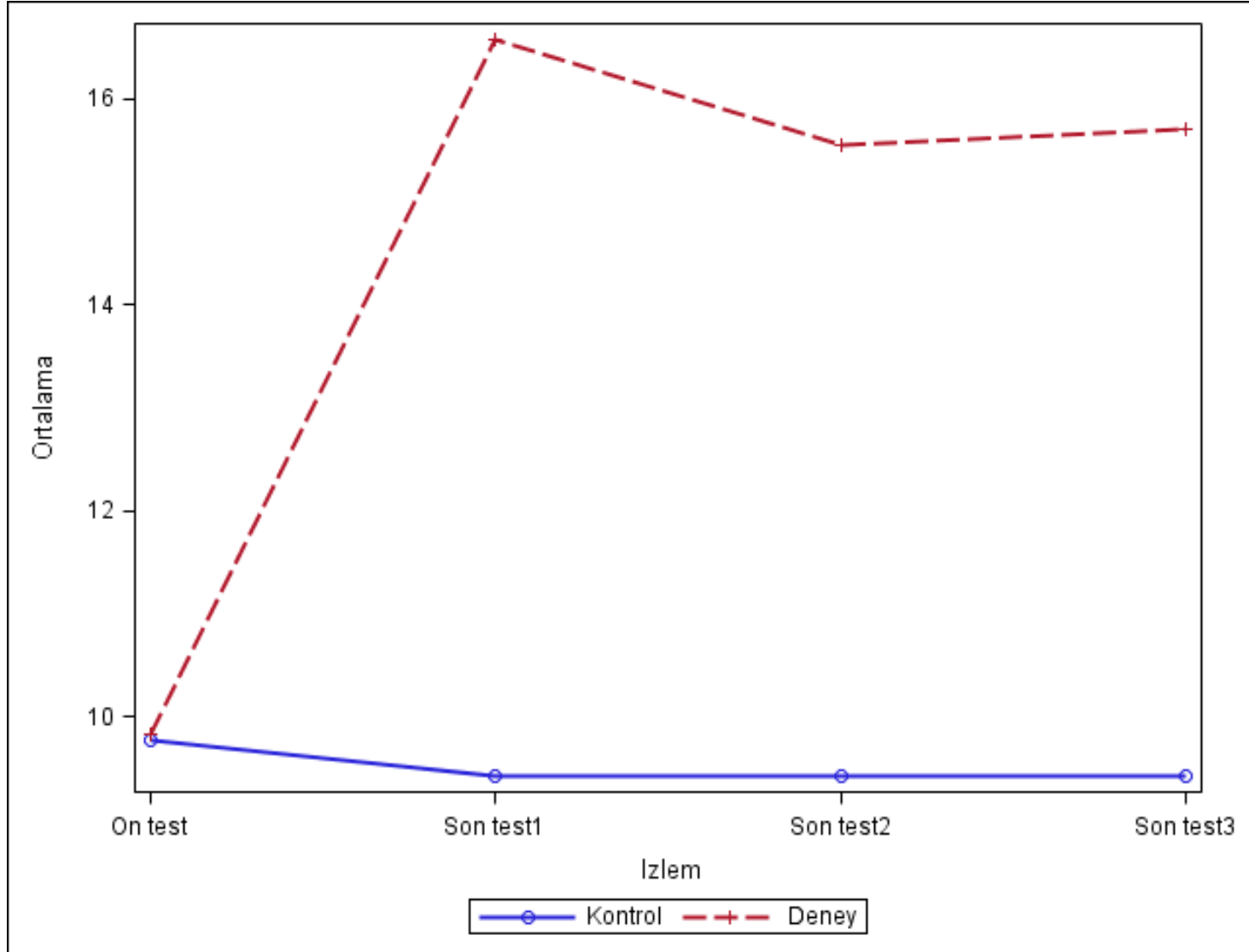
Tablo 6. Epilepsi hastalığı olan çocukların ailelerinin tanıtıcı özellikleri (n=92)

Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		χ^2
	n	%	n	%	n	%	P
Ebeveyn							
Anne	40	95.2	42	84.0	82	89.1	2.9756
Baba	2	4.8	8	16.0	10	10.9	0.0845
Akraba Evliliği							
Evet	18	42.9	22	44.0	40	43.5	0.0121
Hayır	24	57.1	28	56.0	52	56.5	0.9123
Hastalığa Bağlı Aile İlişkilerinin Etkilenmesi							
Evet	41	97.6	49	98.0	90	97.8	0.0156
Hayır	1	2.4	1	2.0	2	2.2	0.9007
Ailede Epilepsi Öyküsü							
Evet	22	52.4	17	34.0	39	42.4	3.1579
Hayır	20	47.6	33	66.0	53	57.6	0.0756

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarındaki “Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği” ve “Nöbetlere Yönelik Ebeveyn Kaygıları Ölçeği” Puan Ortalamalarının İzlem Sürecindeki Değişiminin Karşılaştırılması

Epilepsi Hastalığı Olan Çocuğa Sahip Ebeveynlere Uygulanan Testler					
	Ölçüm(ler)	EYEBÖ*		NYEKÖ**	
		X±SS		X±SS	
Deney	1	9.83±1.28		14.19±2.66	
	2	16.57±1.01		21.28±1.58	
	3	15.55±1.15		22.19±2.74	
	4	15.69±1.19		22.91±2.91	
Kontrol	1	9.78±1.47		13.46±2.28	
	2	9.42±1.01		14.04±2.01	
	3	9.42±0.96		14.54±1.92	
	4	9.42±0.96		14.54±1.92	
		F	p	F	p
Test	İzlem	119.18	0.0001	76.72	0.0001
	Grup	1463.84	0.0001	556.40	0.0001
	İzlemxGrup	180.17	0.0001	53.46	0.0001

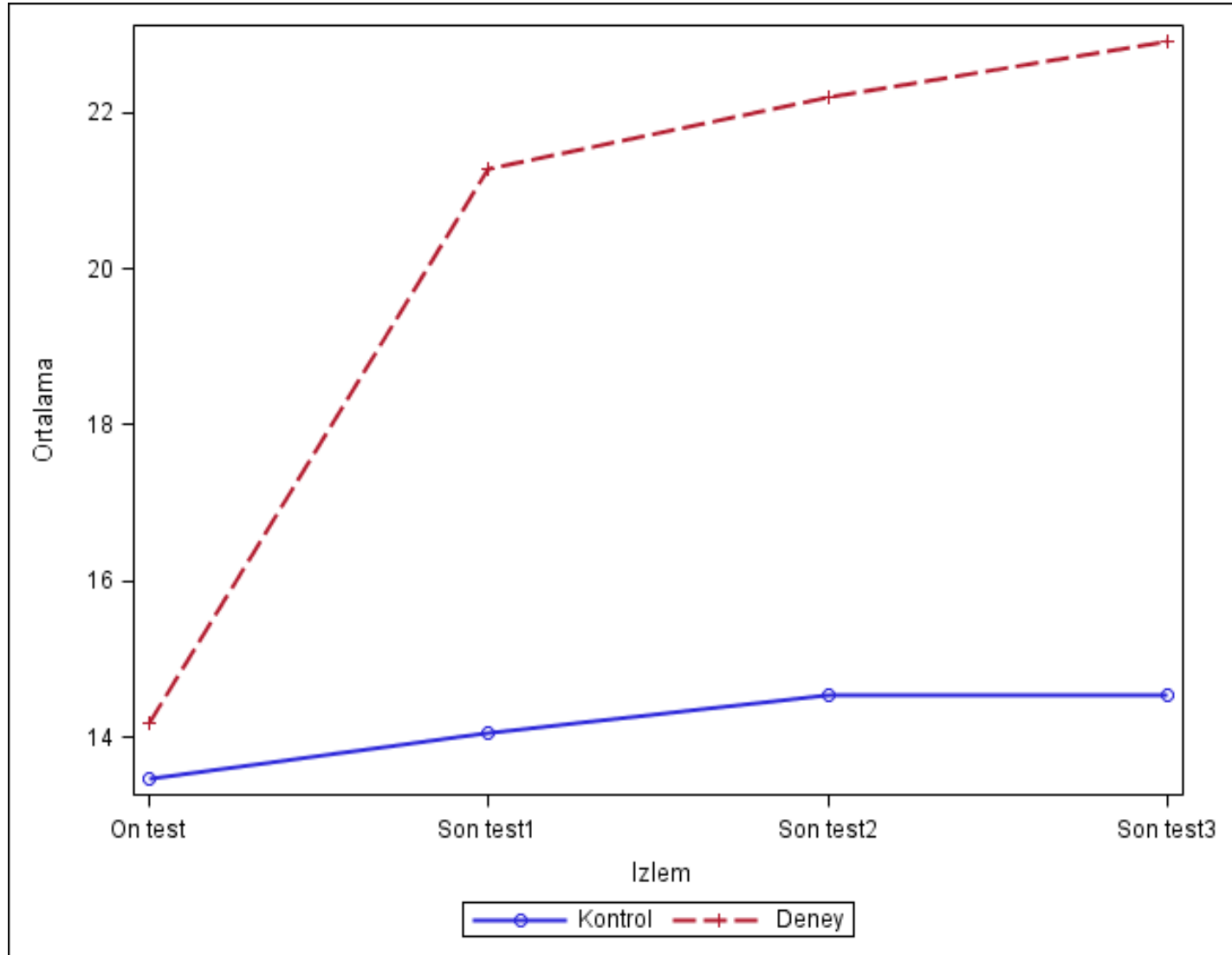
Grafik 4. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Çocukların Ebeveynlerine Uygulanan “Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği” Puan Ortalamasının İzlem Sürecindeki Değişimi

Tablo 8. “Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği” ile Çocuğa Yönelik Tanıtıcı Özelliklerin İlişkisi

Özellikler	EBEVEYNLERE YÖNELİK EPİLEPSİ BİLGİ ÖLÇEĞİ		
	X±SS	p	t/F
Çocuk Yaş 7-12 Yaş 13-18 Yaş	12.053±3.389 11.324±3.024	p=0.039	t=2.07
Nöbet Türü Parsiyel Jeneralize	10.173±2.036 11.966±3.333	p=0.000	t=-3.54
Aile Öyküsü Evet Hayır	12.260±3.251 11.300±3.185	p=0.006	t=2.73
İlacı Düzenli Kullanma Evet Hayır İlaç Kesilmesi Kararı Alınanlar	9.910±1.490^a 9.640±1.130 ^b 9.530±1.180 ^b	p=0.016	F=4.18

Grafik 5 Deney ve Kontrol Gruplarındaki Ebeveynler için “**Nöbetlere Yönelik Ebeveyn Kaygıları Ölçeği**” Puan Ortalamalarının İzlem Sürecindeki Değişimi

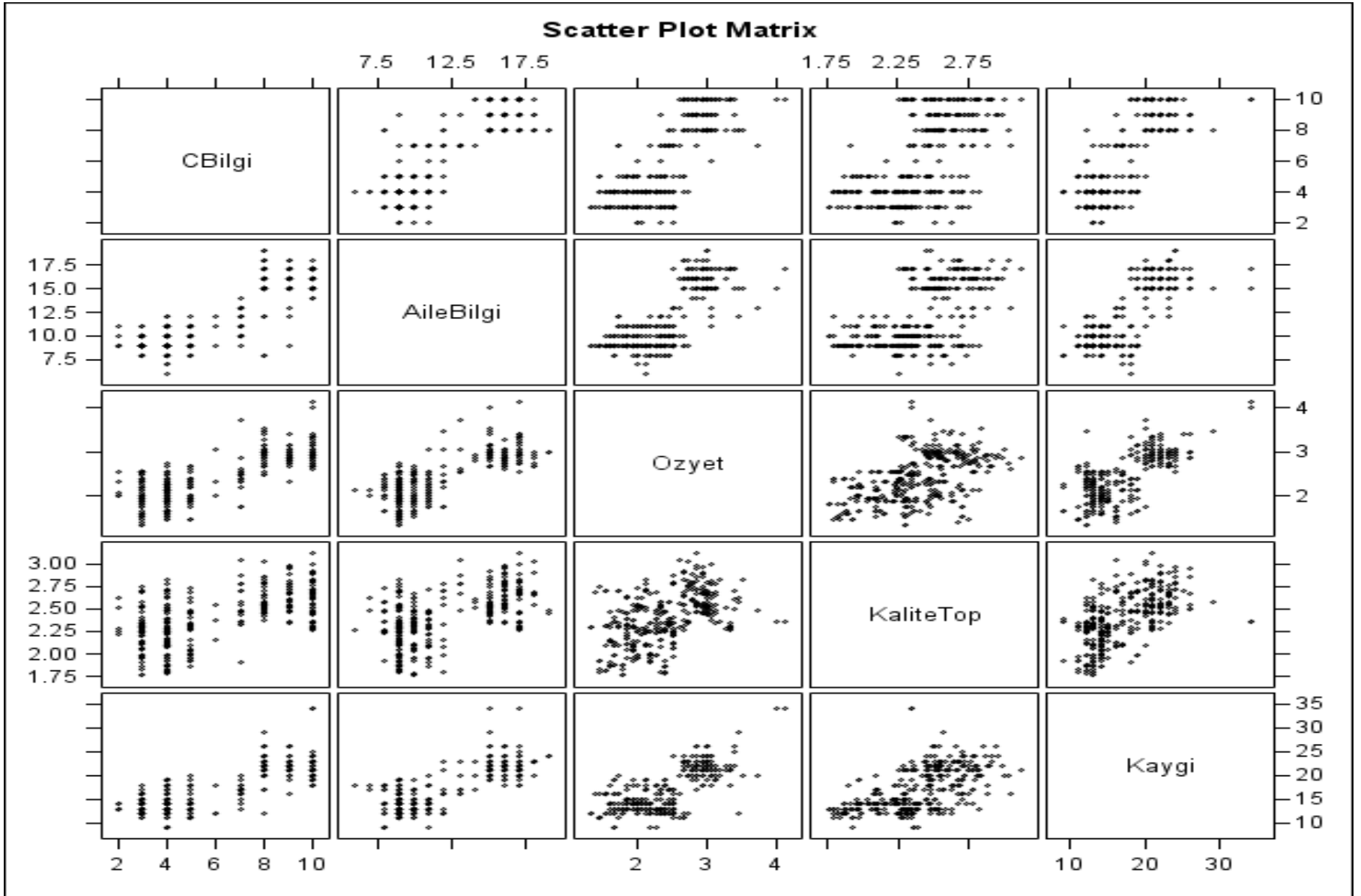
Tablo 9. “Nöbetlere Yönelik Ebeveyn Kaygıları Ölçeği” ile Çocuğa Yönelik Tanıtıcı Özelliklerin İlişkisi

ÖZELLİKLER	NÖBETLERE YÖNELİK EBEVEYN KAYGILARI ÖLÇEĞİ		
	X±SS	p	t/F
Çocuk Yaş 7-12 Yaş 13-18 Yaş	17.467±4.440 15.987±4.256	p=0.002	t=3.12
Nöbet Türü Parsiyel Jeneralize	15.500±2.714 17.000±4.594	p=0.031	t=-2.15
Nöbet Sıklığı Ayda≥1 Günde≥1 Düzensiz Son 2 yıldır yok	15.09±2.98^a 13.13±2.03^a 13.00±1.90 ^b 14.15±2.74 ^c	p=0.030	F=2.33
Düzenli İlaç Kullanımı Evet Hayır İlaç Kesilmesi Kararı Alınanlar	14.200±2.400^a 12.640±1.910 ^b 13.000±2.760 ^b	p=0.007	F=4.99

Tablo 3.14. Ebeveynler için kullanılan “Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği” ve “Nöbetlere Yönelik Ebeveyn Kaygıları Ölçeği” Ortalama, Standart Sapma ve Cronbach Alpha değerleri

MILQ	Toplam Maddeler	Ortalama	Standart Sapma (SS)	Cronbach Alpha
Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği	20	11.72	3.24	0.76
Nöbetlere Yönelik Ebeveyn Kaygıları Ölçeği	9	16.79	4.41	0.84

Tüm Ölçeklerin Puan Korelasyonlarının Belirlenmesi ve İlişki Grafiği

Tablo 3.15. Çocuk ve Ebeveynler İçin Kullanılan Ölçeklerin Toplam Puan Korelasyonunun Belirlenmesi

Ölçekler		Çocuklara Yönelik Epilepsi Bilgi Testi	Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği	Çocuklara Yönelik Epilepsiye İlişkin Yaşam Kalitesi Ölçeği	Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği
Epilepsili Çocuklarda Nöbet Öz-Yeterlik Ölçeği	r	0.782			
	p	0.0001			
Çocuklara Yönelik Epilepsiye İlişkin Yaşam Kalitesi Ölçeği	r	0.586	0.495		
	p	0.0001	0.0001		
Ebeveyne Yönelik Epilepsi Bilgi Ölçeği	r	0.886	0.780	0.563	
	p	0.0001	0.0001	0.0001	
Nöbetlere Yönelik Ebeveyn Kaygıları Ölçeği	r	0.815	0.716	0.575	0.809
	p	0.0001	0.0001	0.0001	0.0001

ÖNERİLER

- Epilepsi hastalığı olan çocuk ve ebeveynlerine, interaktif eğitim tekniklerinin kullanıldığı düzenli ve sürekli eğitimlerin verilmesi oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Bryant R, Schultz R (2013). The Child with Cerebral Dysfunction. In: Wong's Essentials of Pediatric Nursing. Ninth Edition, Hockenbery/Wilson, Mosby Elsevier, Canada, pp: 927-966.
- Ball JW, Bindler RC, Cowen KJ (2010). Principles of Pediatric Nursing Caring for Children Fifth Edition, pp: 847-870.
- Freeborn D, Mandleco BL (2012). Neurological Alterations. In: Potts NL, Mandleco BL. Pediatric Nursing Caring for Children and Their Families. Third Edition, Thomson/Delmar Learning, pp: 1193-1253.
- O'Neill C, Nestor T (2010). Neurological System (In: Clinical Skill's in Children's Nursing) Ed: Coyne I, Neill F, Timmins F. Oxford University Press.
- Poduri A (2013). Epilepsi Etiyolojisi (Çev: Ebru Kutsal), In Rudolf Pediatri. 22. Baskı, 2. Cilt, Kısım 29, Bölüm 558, Güneş Tıp Kitabevi, Ankara s: 2202.
- Meeraus WH, Petersen I, Chin RF, Knott F, Gilbert R (2013). Childhood epilepsy recorded in primary care in UK. *Archives of Disease in Childhood* 98: 195-202.
- Efe E, İşler A (2013). Sinir sistemi hastalıkları. İçinden: Pediatri Hemşireliği (Ed: Conk Z, Başbakkal Z, Bal Yılmaz H, Bolışık B), Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, s: 611-658.
- Libenson MH, Bergin AM (2013). Epilepsi Epidemiyolojisi, Nöbet Sınıflaması, Epilepsi Sendromları, İçinden: Rudolf Pediatri. (Çev: Ebru Kutsal) 22. Baskı, 2. Cilt, Kısım 29, Bölüm 557, Güneş Tıp Kitabevi, Ankara s: 2198-2199.
- Amtmann D, Bamer AM, Cook KF, Askew RL, Noonan VK, Brockway JA (2012). University of Washington self-efficacy scale: A new self-efficacy scale for people with disabilities, *Archives of Physical Medicine Rehabilitation* 93: 1757-1765.
- Fazlıoğlu K, Hocaoğlu Ç, Sönmez FM (2010). Çocukluk çağı epilepsisinin aileye etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2(2): 190-205.

